

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 37 Volume: 8 Issue: 37

Nisan 2015 April 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

BİR KADIN ŞAİRİN DİLİNDEN HZ. MEVLÂNÂ, MEVLEVÎLİK VE MESNEVÎ-İ ŞERİF
FROM THE SPEECH OF A WOMAN POET HZ. MEVLANA, TARIQA OF MEVLEVÎ AND MASNAVÎ-I
SHERÎF

Şerife UZUN*

Öz

Klasik Türk edebiyatıyla ilgili yapılan değerlendirmelerde bu edebiyatın sadece erkek şairlerin ürünüymiş gibi yansıtılması sıkça rastlanılan bir durumdur. Hâlbuki Zeynep Hatun, Mihrî Hatun, Fıtnat Hanım, Leylâ Hanım, Âdile Sultan gibi önemli şairlerin de içlerinde bulunduğu birçok kadın şairimiz yetişmiş; onlar da aynı erkek şairler gibi klasik Türk edebiyatı içerisinde eserler vermişlerdir.

Bu kadın şairlerimizden biri de Şeref Hanım'dır. Kadın duyarlılığı ile yazdığı lirik şiirleri birçok ünlü şairi aratmayacak niteliktedir. Şeref Hanım, Mevlevî tarikatına mensup olmanın verdiği hassasiyetle Hz. Mevlânâ'ya duyduğu muhabbeti şiirlerine yansıtmıştır. Divan'ında özellikle Mesnevî-i Şerîf'ten ve onun etkilerinden bahsetmiştir.

Bildirimizde 19. yüzyıl şairlerinden Şeref Hanım'ın Divanı'nda Hz. Mevlânâ başta olmak üzere Mesnevî-i Şerîf ve Mevlevîliğe dair konuların ele alınışı incelenmiştir. Ayrıca bu hususların bir hanım şairin şiirlerinde nasıl vücut bulduğu vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şeref Hanım, Hz. Mevlânâ, Mesnevî-i Şerîf, Mevlevîlik.

Abstract

It is very common understanding in descriptions on Classical Turkish Literature that this literature was produced by male poets. However, many women poets like Zeynep Hatun, Mihrî Hatun, Fıtnat Hanım, Leylâ Hanım, Âdile Sultan are also part of this genre, they also wrote in Classical Turkish Literature just like male counterparts.

One of these female poets is Şeref Hanım. His lyrical poems which are written in feminen susceptibility are equal to many well-known poets in genre of literature. Şeref hanım reflects her love of Mevlânâ to her poetry owing to sensibility coming from her devotion to Tariqa of Mevlevî. She talks about this especially Masnavî-i Sherîf and its affects in her Divan. Yet Masnavî is, by her words, hüccet-i Monlâ-yı Rûm.

In this study, it is examined in dealing with the themes about Masnavî-i Sherîf, tariqa of Mevlevî and Hz. Mevlana himself in Divan of Şeref hanım who is one of the poets of 19th century. In addition, it also pointed out how these cases appear in a female poet's works.

Keywords: Şeref Hanım, Hz. Mevlânâ, Masnavî-i Sherîf, Tariqa of Mevlevî.

GİRİŞ

Klasik Türk edebiyatı üzerine yazılmış birçok eser bulunmasına rağmen, onun gerçek değerini ortaya koyan eserler çok azdır. Var olan eserlerin büyük bir kesiminde birkaç şairin şiirlerine bakılarak hükümler verilmiş ve çoğu zamanda yanlış kanılara varılmıştır. Tüm bunlardan dolayı günümüzde klasik Türk edebiyatı maalesef layıkıyla anlaşılamamaktadır.

Klasik Türk edebiyatında yanlış aktarılan diğer bir durum da şairler açısından yapılan değerlendirmeler sonucu ortaya çıkmıştır. Çünkü bu değerlendirmelerde klasik Türk edebiyatı sadece erkek şairlerin ürünüymiş gibi yansıtılmaktadır. Hâlbuki Zeynep Hatun, Mihrî Hatun, Fıtnat Hanım, Leylâ Hanım, Âdile Sultan gibi önemli şairlerin de içlerinde bulunduğu birçok kadın şairimiz yetişmiştir. Onlar da aynı erkek şairler gibi klasik Türk edebiyatı içerisinde eserler vermişlerdir. Bunun içindir ki; bu şairlerimizin

* Bu makale Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nin düzenlemiş olduğu II. Uluslararası Mesnevi Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuş ancak geliştirilerek dergiye gönderilmiştir.

* Kastamonu Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, serifeuzun37@hotmail.com

hayatları ve eserleri incelenmeden, divan metinleri ortaya konmadan klasik Türk edebiyatı tarihinin oluşturulamayacağı bir gerçektir. Hâlbuki bu şairlerden sadece birkaçının üzerinde araştırma ve inceleme yapılmıştır.

Bu kadın şairlerden biri de Şeref Hanım'dır. Şeref Hanım klasik Türk edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Kadın duyarlılığı ile yazdığı lirik şiirleri birçok ünlü şairi aratmayacak niteliktedir. Yetiştığı çevre itibarıyla de kültürlü bir şahsiyete sahip olan Şeref Hanım, Mevlvî tarikatına mensuptur. Bu mensubiyetin verdiği hassasiyetle Hz. Mevlânâ'ya duyduğu muhabbeti ve Mevlevîliğe ait pek çok hususu şiirlerine yansıtmıştır. Hatta bu etki Divan'ının tamamında açıkça hissedilmektedir.

Bunlar göz önünde bulundurularak makalede Şeref Hanım'ın Hz. Mevlânâ'ya duyduğu sevgi konu edinilmiş; Şeref Hanım'ın tek eseri olan Divan'ında Hz. Mevlânâ, Mesnevî-i Şerîf ve Mevlevîliğe yer veren şiirler incelenmiştir. Yakın dönemde bu eser ile ilgili yapılan önemli bir çalışma Mehmet Arslan'a ait *Şeref Hanım Divanı*'dır (2002). Makalede bu yayın esas alınmıştır.

1. ŞEREF HANIM VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Şeref Hanım, 19. yüzyılın üç kadın şairinden birisi olarak zikredilmektedir.¹ Şiir bilgisini ve zevkini şiirlerinde yansıtan değerli bir şair olarak kayıtlara geçmiştir. Klasik Türk şiirinin hemen her nazım şeklinde ve türünde manzumeler yazdığı bilinmektedir. (Arslan, 2002: 24)

Şeref Hanım'ın edebî kişiliği hakkında pek çok kaynak birbirine yakın bilgiler vermektedir.² Bu kaynaklardan biri olan Nihat Sami Banarlı'nın *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*'nde ise şu ifadeler yer almaktadır: *Şeref Hanım'ın şiir dili sâde ve nazım tekniği kuvvetlidir. Nazmunda, zamanın ev ve aile lisanından aktarılmış sözler bulunması dikkat çeker. Bazı mısraların ahengine, ileride imâlesiz bir devre girecek olan Türk arûzunun müjdecisi sayılacak tabîî bir ifade vardır. Mühim bir kısım mısraları da onun iyi bir tahsil gördüğünü ve ancak olgun bir insandan beklenen zarif ve nüktedan bir ifadeye sahip olduğunu gösterir.* (Banarlı, 1971; 2/841) Ayrıca Şeref Hanım'ın son derece kültürlü, hassas, kâmil, olgun, Hz. Mevlânâ'nın yolunda, Hz. Peygamber (sav) ve Cenab-ı Allah aşkı ile dolu, Türk-İslâm an'anesiyle yetişmiş, her bakımdan örnek bir hanımefendi olduğunun eserlerinden anlaşılabilirliği belirtilmiştir. (Göçgün, 1991; s.164)

Şeref Hanım'ın Divan'ındaki şiirlerinin çoğunun tasavvufî mahiyette olduğu ve bunlarda fazla bir heyecan görülmeyip ağır bir edanın hâkim olduğu iddia edilmektedir. Ancak İbnülemin Mahmut Kemal, *Son Asır Türk Şairleri*'nde Şeref Hanım'ın erkek şairlerin çoğundan daha düzgün, daha manalı manzumeler yazdığını belirtmektedir ki bu bir kadın şairin hakkının teslim edilmesi açısından oldukça önemlidir. (İnal, 1970; 9/1777)

Şeref Hanım hakkında yapılan tüm bu olumlu değerlendirmelere karşın olumsuz değerlendirmeler de söz konusudur. Saadettin Nüzhet, *Tanzimata Kadar Muhtasar Türk Edebiyatı ve Numûneleri* adlı eserde bu konuda şu ifadeler yer vermektedir: *Şiirleri içinde ifadesizlikler, zâf-ı telifler çokça görülür. Esasen gerek Leylâ Hanım, gerek Şeref Hanım bariz birer şahsiyete malik değillerdir. Sırf kadın oldukları için şöhret kazanmışlardır. Klasik edebiyat, medrese tahsili görmüş, Arabî ve Fârisîye hakkıyla vâkıf olmuş adamların malî olduğu için kadınların bu zümrevî edebiyat içinde muvaffak olabilmeleri tabiatıyla müşküldür.* (Ergun, 1931; 637)

Bütün bu kaynaklardaki değerlendirmelere dayanarak Şeref Hanım'ın Divan'ında kullanılan nazım şekilleri, dile getirilen konular, dil ve ifade özellikleri yönünden kadın şairlerimiz arasında önemli bir yere sahip olduğu; şiirlerinde yenilik bulunmama ile beraber eskinin başarılı bir tekrarının görüldüğü söylenebilir.

2. ŞEREF HANIM'IN DİVANİ'NDE HZ. MEVLÂNÂ, MEVLEVÎLİK VE MESNEVÎ-İ ŞERÎF

On dokuzuncu yüzyıl klasik Türk edebiyatı şairi Şeref Hanım, Mevlvî tarikatına mensuptur. Mevlevîlik, ilhamını mutlak manada Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerden alan, merkezinde aşk bulunan; çevresine de aşkı dalgalar hâlinde yayan Hz. Mevlânâ'nın öğretilerinin Sultan Veled tarafından müessesleştirilmesiyle oluşan bir tarikat olarak tarif edilmektedir. Bu tarikatın dergâhları ise, dönemlerinin en büyük şair ve hattatlarını, Türk musikisinin en kudretli bestekâr ve icracılarını yetiştiren birer feyiz membaı, günümüzün güzel sanatlar akademileri hükmünde olduğu kaynaklarca da belirtilen mevlevihanelerdir. (Çıpan, 2002; 165)

Şeref Hanım'ın da döneminde Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Osman Selâhaddin Dede'ye bağlı bir derviş olduğu kayıtlarda zikredilmektedir. (Arslan, 2002; 15) Bilindiği gibi Yenikapı Mevlevihanesi İstanbul'da Galata Mevlevihanesi'nden sonra gelen en büyük mevlevihânedir.

¹Diğerleri Leylâ Hanım ve Âdile Sultan'dır.

² Bu konu için bakınız: Muallim Nâci, *Osmanlı Şairleri*, Ankara 1986, s. 323; Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul 1333, C. II, s. 266; H. Mehmed Zihni, *Meşâhîriü'n-Nisâ*, İstanbul 1982, C.I-II, s. 396; E.J. Wilkinson Gibb, *Osmanlı Şiir Tarihi*, Ankara 1999, C. III-IV-V, s. 505-506.

Şeref Hanım'ın Divanı'nda Hz. Mevlânâ'nın ve Mevlevîliğin konu edildiği çok sayıda müstakil manzume veya manzumeler içinde yer alan beyitler bulunmaktadır. Bu manzumelerden 4'ü gazel, 3'ü kaside, 1'i tahmis, 1'i müseddes, 1'i kıt'a-i kebîre, 1'i kıt'a, 1'i rubâîdir.

Şeref Hanım Hz. Mevlânâ'ya duyduğu sevgiyi müstakil şiirlerde dile getirdiği gibi birçok beyitte de ondan bahsetmiştir. Bu beyitlerde şair, Mevlânâ'dan ihsan istemiş, onun yolunda olduğunu belirten ifadeler kullanmış, bu durumdan duyduğu mutluluğu dile getirmiş, hatta Pîr'inin himmetine güvenip feleğe başkaldırdığını haykırıştır. Divan'da bu tür beyitlerden çok fazla olduğu için biz çalışmamızda örnek teşkil etmesi açısından bunlardan sadece bir kısmına yer verdik.

2.1. Şeref Hanım Divanı'nda Hz. Mevlânâ ile İlgili Unsurlar

Şeref Hanım Hz. Mevlânâ'nın hem kendisine hem de ona dair pek çok hususa temas etmiştir. Bu hususların başında Hz. Mevlânâ'nın lakapları, soyunun Hz. Ebubekir'e dayanması, yaşadığı şehir olan Konya, Şems-i Tebrîzî, oğlu Sultan Veled gelmektedir.

2.1.1 Hz. Mevlânâ:

Mevlevî tarikatına mensup olan Şeref Hanım için mürşidi olan Hz. Mevlânâ oldukça önemlidir. Buna bağlı olarak Şeref Hanım, Hz. Mevlânâ'yı metheden 2 kaside, 2 gazel, 1 müseddes ve 1 kıt'a kaleme almış, bunların dışında pek çok beyitte de değişik vesilelerle Hz. Mevlânâ'yı anmıştır.

Şeref Hanım'ın konuyla ilgili ilk kasidesi *İstimdâd ez-Hazret-i Mevlânâ* başlığını taşımakta ve 12 beyitten oluşmaktadır. İstimdâd, medet dilemek, yardım istemek demektir. Tasavvufta Hz. Peygamber, şeyh veya benzeri maneviyat büyüklerinden istimdâd, doğrudan onların şahıslarından bir talepte bulunmak değil; belki onların Cenab-ı Allah katındaki itibar ve derecelerinden yararlanmak için bir tevessüldür. Bu itibarla sâlik veya derviş insan-ı kâmil olarak gördüğü şeyhinden istimdâd ettiğinde aslında talebini Allah'a arz etmiştir. (Yılmaz, 1994: 343-344) Şeref Hanım da bir Mevlevî olarak Hz. Mevlânâ'ya duyduğu muhabbeti dile getirdiği bu kasidesinde ondan himmet, şefaath ve aman dilemiştir:

Cem' eyleyicek ferdâ bi'l-cümle fakîrânın

Ben bî-kesi de yâd it yâ Hazret-i Mevlânâ (s.113)

Şeref Hanım Hz. Mevlânâ'ya bağlılığının kendisine kattığı değer farkındadır. O bir kıt'ada zahirde herkesten aşağı görüldüğünü ancak batında istiğna sahibi olduğunu; hiç kimseye boyun eğmemesinin sebebinin Hz. Mevlânâ'nın ayağının altındaki toprak olmasından kaynaklandığını ifade eder:

Zâhirde eger cümleden ednâyım

Bâtında velîk kûh-ı istiğnâyım

Baş egmez isem 'aceb midir Dârâya

Hâk-i kadem-i Hazret-i Mevlânâyım (s. 505)

2.1.1 Monlâ-yı Rûm:

Anadolulu bilgin demek olan Monlâ-yı Rûm, Hz. Mevlânâ'nın lakaplarından ya da ona verilen isimlerden biridir. *Monlâ* kullanımının, Arapça *mevlâ* kelimesinin İranlılar tarafından *müillâ* veya bu kelimenin Türkler tarafından *munlâ* veya *monlâ* şeklinde değiştirilmesiyle ortaya çıktığı düşünülmektedir. (Karaismailoğlu, 2002;23) Şeref Hanım'ın *Monlâ-yı Rûm* redifli bir kasidesi vardır. Bu kaside, Şeref Hanım'ın Mevlânâ sevgisiyle dolu olduğunu ve Mevlevîliğe vâkîf olduğunu göstermesi açısından güzel bir örnek teşkil etmektedir. Kasidenin geneli Hz. Mevlânâ'nın övgüsüyle doludur. Bir beyti şöyledir:

Günden 'ayân rif'at-i Monlâ-yı Rûm

Dehri tutup şöhret-i Monlâ-yı Rûm (s.114)

Şeref Hanım başka bir beyitte Hz. Mevlânâ'nın gölgesinde barınanların sultanlara ihtiyaç duymayacağını, bu yüzden Mevlevîlerin '*anka-tabî'at* olduğunu belirtir:

Sâye-i Monlâda itmez şâha 'arz-ı ihtiyâc

Ol kadar 'ankâ-tabî'atdır gürûh-ı Mevlevî (s.116)

Bir başka beyitte ise kendisinin Monlâ-yı Rûm'a bende olduğunu bu yüzden feleğin şefkatine ihtiyaç duymadığını dile getirir:

Monlâ-yı Rûm bendesiyim minnet eylemem

Lâzım değil baña Şerefâ şefkat-i felek (s. 383)

Bu kasidenin dışındaki şiirlerde de Monlâ-yı Rûm tabiri kullanılmıştır. Bunlardan birinde Şeref Hanım erenlerin himmetinin kişiyi yarı yolda bırakmayacağını ancak kendisinin Hz. Mevlânâ'nın eşiğinin tozu dahi olamayacağını bildirmiştir; zira tasavvufta mürşidin müridine himmet etmesi önemlidir.

*Erenler himmeti koymaz yabânda sen Şeref sanma
Gubâr-ı âsitân-ı Monlâ Hünkâr olamaz gönlüm (s. 388)*

H. Pîr:

Tasavvufta tarikat kurucularına ya da liderine *pîr* adı verilmiştir. Şeref Hanım da kendi müşidi olan Hz. Mevlânâ'ya *H. Pîr* diye hitap etmiş ve halini ona arz ettiğini dile getirmiştir:

Şeref 'arz eylerim elbette hâlim Hazret-i Pîre
O dergâha kadîm-i âşinâyım yad olur sanma (s. 420)

Himmeti hâzır felek elbet derim Hünkârıma
El-aman Pîrim yetiş geldi mürüvvet demleri (s.445)

2.1.2 Hünkâr:

Hünk Farsça'da *bahtlı, sa'detli* anlamına gelir. *Hünk*, *-ar* ism-i faili ile birleşerek *hünkâr* olmuştur. Osmanlı padişahlarına *hünkâr* denirdi. Bu tâbir, ehlullahın büyükleri için de kullanılmıştır. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'ye ise Molla Hünkâr denilmiştir. Şeref Hanım *Der Hakk-ı Molla Hünkâr* başlığını taşıyan ve 9 bentten oluşan bir müseddes kaleme almıştır. Bu şiirin tekrar eden mısralarında şair Hz. Mevlânâ'nın büyüklüğünün herkes tarafından kabul edilen bir gerçek olduğunu; en yüksekte en alçağa, en yaşlıdan en gence herkesin onu tanıdığını ifade eder:

'Uluvv-i kadr-i Mevlânâyı yok bir ferdin inkârı
Bilür şâh u gedâ pîr u cüvân hep Molla Hünkârı (s.267-268)

Bir gazelinin mahlas beytinde ise herkesten ümidini kesmesinin gerekliliğini vurgulamış ve Hz. Mevlânâ'nın dergâhına varıp ona boyun eğeceğini söyler:

Nâfile gezme yeter cümleden it kat'-ı ümîd
Düş Şeref dergah-i Hünkârıma şimden soñra (s.421)
Bir başka gazelde ise feleğe seslenen şair, her derviş gibi müşidinden aman dilemektedir:
Himmeti hâzır felek elbet derim Hünkârıma
El-amân Pîrim yetiş geldi mürüvvet demleri (s. 445)

2.1.1. H. Şeyh:

Şeref Hanım Mevlânâ sevgisiyle ilgili gazel türünde şiirler de yazmıştır. Bunlardan biri *ha* harfiyle biten ve 6 beyitten oluşan gazelidir. Şeref Hanım bu gazelinde Hz. Mevlânâ için *Hazret-i Şeyh* ifadesini kullanmıştır. Mevlevîlikte *Efendi* ve *Efendi Hazretleri* de denilen şeyh, Mevlevîliğin en üst temsilcisidir. Hz. Mevlânâ'ya göre ise müridi farkına varmadan onun işini tamamlayan, onu gayret sarf etmeden Allah'a ulaştıran, onun bakır olan vücudunu altına çevirebilen kişi olduğu belirtilmektedir. Şeyhin aynı zamanda Allah'ın arz üzerindeki halifesi, O'nun aynası, Hz. Peygamber (sav)'in nâibi kabul edildiği; keşif ve keramet sahibi olduğu ve müntesiplerinin mal, beden ve ruhları üzerinde mutlak söz sahibi olduğu kaynaklarda yer almaktadır. (Çıpan, 2002; 177) Şeref Hanım bu gazelinde şeyhinin bu özelliklerinden birçoğunu zikretmiş, özellikle ondan ayrı olmanın verdiği ıstırapı dile getirmiş ve ondan himmet dilemiştir:

Bükdü kadd-i tahammülüm billâh
Bâr-ı derd ü belâ-yı hasret-i şeyh

Kesmem ümmîd be-hakk-ı Mevlânâ
Yine bâkî kemâl-i himmet-i şeyh (s. 325-326)

2.1.3 Hz. Mevlânâ'nın Babasının Kabrinin Ayağa Kalkması:

Hz. Mevlânâ ile ilgili rivayetlerden birisi de onun kabriyle ilgilidir. Bu rivayete göre o, vefat ettiğinde babasının yanına defnedilmek istemiştir. Bu esnada babasının sandukası ayağa kalkmıştır. Gerçekliği söz konusu olmasa da Şeref Hanım aşağıdaki beyitte bu rivayet e yer verir:

Ne dem da'vet olup dergâh-ı Bârîye hırâm itdi
Tuyup teşrîfin 'adne vâlidî dahi kıyâm itdi (s.268)

2.1.3 Hz. Ebubekir:

Hiz. Mevlânâ'nın soyuyla ilgili bilgi veren kaynaklarda onun soyunun Hiz. Ebubekir'e dayandığı iddia edilmektedir. (Öngören, 2005: 29/441) Şeref Hanım buradan yola çıkarak Hiz. Mevlânâ'nın zatının benzersiz olduğunu, hiç kimsenin ona benzeyemeyeceğini ve onunla mukayese edilemeyeceğini belirtir:

Celâleddîn-i Rûmî nâmı cecdi Hazret-i Sıddîk

Olur mı hiç kimse zât-ı bî-hemtâsına tatbîk (s.267)

Bu yüzden Hiz. Mevlânâ'ya tâbi olanların da hem gönül ehli hem de sadakat ehli olduklarını söyler:

Cecdi Sıddîk olduğıyçün Hazret-i Pîriñ bütün

Ehl-i dil ehl-i sadâkatdır gürûh-ı Mevlevî (s.115)

2.1.3 Şems-i Tebrîzî:

Hiz. Mevlânâ'nın sohbet şeyhi olan Şems-i Tebrîzî'nin asıl ismi Muhammed'dir. Şemseddîn yani *dinin güneşi* lakabıyla anılmıştır. Daha küçük yaşlarda manevî ilimleri tahsilde gösterdiği kabiliyetle dikkat çeken Şems, din ilimleri tahsilinden sonra, ününü duyduğu bütün meşhur şeyhlerden feyz almaya çalışmış ve bu sebeple diyar diyar dolaşmıştır. Bu gezginliğinden dolayı kendisine *Şemseddîn-i Perende* denilmiştir. Şems-i Tebrîzî, devamlı bir arayış içerisinde olmuş, manevi bir işaret üzerine de Hiz. Mevlânâ'yı arayıp bulmuştur. Dünyaya, kılık ve kıyafete önem vermeyen Şems, Hiz. Mevlânâ ile üç-üç buçuk yıl süren beraberliği neticesinde onun hayatında yeni ufukların açılmasına vesile olmuştur. Ancak Hiz. Mevlânâ ile olan yakınlıkları müritlerin kıskançlıklarına, halk arasında da değişik dedikoduların çıkmasına sebep olmuştur. Bütün bunların neticesinde Şems-i Tebrîzî 645/1247 tarihinde ardında birkaç damla kan bırakarak kayıplara karışmıştır. Ancak Hiz. Mevlânâ ile olan yakınlığını hazmedemeyenler tarafından öldürüldü mü, yoksa geldiği gibi, kimseye haber vermeden Konya'yı terk mi etti, bilinmemektedir.(Ceyhan, 2010; 38/511-515)

Şeref Hanım Şems-i Tebrîzî'nin kendini boşuna kurban etmediğini, Hiz. Mevlânâ'ya vuslatın bu uğurda can feda etmeye değeceğini belirtmiştir:

Zâtını Şems itmedi kurbân 'abes

Câna değer vuslat-ı Monlâ-yı Rûm (s.114)

Bir başka beyitte ise Hiz. Mevlânâ'nın aşkına müptela onca kişi arasında bir zerre kadar değeri olsa da Şems'in aşkının hatırına kendisinin kabul edilmesini dilemektedir:

Kabul it zerre isemde be-'aşk-ı Şems-i Tebrîzi

Şeref bir sen misin yâ mübtelâ-yı hayret-engîzi (s.268)

Şeref Hanım'ın Şems-i Tebrîzî ile ilgili bir de rubâisi vardır. Bu şiirde şair, şems kelimesini tevriyeli olarak kullanmış; hem güneşi hem de Hiz. Mevlânâ'nın gönlündeki güneş olan Şems-i Tebrîzî'yi kastetmiştir:

Ey Şems-i kemâl bir şeh-i bî-hemtâsın

Her zerre-i nâ-çîze ziyâ-bahşâsın

Nutkuñ girü dönmez Şerefe imdâd it

Makbûl-i dil-i Hazret-i Mevlânâsın (s. 530)

2.1.3 Sultan Veled:

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin oğludur. Mevlevîliğin asıl kurucusu ve ikinci pîridir. Şeref Hanım aşağıdaki beyitte pîri olarak Sultan Veled'e seslenmekte, çaresiz bir kul olarak kendisini unutmamasını dilemektedir:

Derim pîrimdir elbet akıdup bu çeşm-i hûn-rîzi

Ferâmûş itme yâ Sultan Veled bu 'abd-i nâ-çîzi (s.268)

2.1.3 Konya:

Konya, Mevlevî tarikatının merkezi konumundadır; zira Hiz. Mevlânâ'nın kabri Konya'dadır. Öncesinde de Hiz. Mevlânâ Konya'da yaşamıştır. Kendisinden sonra ise Mevlevîlik tarikatı burada teşekkül etmiştir. Kadîm bir söz vardır: *Şerefü'l-mekân bi'l-mekân* diye. Mealen *bir makamın şerefi, o makamda oturan kişiden gelir* demektir. Şeref Hanım da Konya'nın değerinin Hiz. Mevlânâ'nın türbesinin orada bulunmasından kaynaklandığını söyler:

Mübârek ravzasıyla Konyayı 'âlî-makâm itdi

Nazar kıl cennet-âsâ türbesin bâğ-ı Merâm itdi (s.268)

2.2 Şeref Hanım Divanı'nda Mevlevîlik ile İlgili Unsurlar

Kendisi de bir Mevlevî olan Şeref Hanım, Divan'ında Mevlevîlik tarikatına ve bu tarikata ait pek çok hususiyete temas etmiştir. Özellikle Mevlevîliğe dair tasavvufî uygulamalar, Mevlevîlerin kılık kıyafeti, semâ' ve semâ'hâne bu hususların başında gelmektedir.

2.2.3 Derviş:

Kelime olarak fakir, yoksul, dilenci anlamlarına gelmektedir. Eskiden beri dervişler çeşitli maksatlarla dilenmişlerdir. Hatta derviş kelimesi, *dilenmek* anlamına gelen *dervoiz* kelimesinden dönüşmüştür. Saçı sakalı uzun, üstü başı perişan derbeder dervişler şiirler ve ilahiler okuyarak kapı kapı dolaşır dilenen kişiler olarak tarif edilir.(Uludağ, 2005; 103)

Tasavvufî manada dünyadan yüz çeviren, kendini Allah'a veren kişiye derviş denilir. Arapçadaki karşılığı ise mürîddir. Her müridin yolundan gideceği bir mürşide veya şeyhe ihtiyacı vardır. Hz. Mevlânâ'nın gerek yaşadığı dönemde gerekse sonrasında pek çok müridi ya da dervişi olmuştur. Kendisi de bir Mevlevî olan şair, Mevlevî dervişlerinin dünyada bir gül demeti gibi olduğunu belirtmiştir:

Dehrde dervîşini bir deste gül
İtse n'ola kudret-i Monlâ-yı Rûm (s.114)

2.2.4 Matbah:

Arapça bir kelime olan matbah, *mutfak* demektir. Ancak Mevlevî tekkelerinin en değerli bölümlerinden birisidir. Elbette ki matbahtaki asıl işlev yemek pişirmek ve yemek yemek ise de, can tabir edilen Mevlevî adaylarının 1001 günlük çile süresi içerisinde, en çok eğitim gördükleri yerin burası olması nedeniyle Mevlevîler matbaha, *insanın pişirildiği yer* derler. Şair bu duruma gönderme yapmıştır:

Çıkardır matbahında çillesin şevk u kerâmetle
Cihâna velvele-endâzdır bu şân u şöhretle (s.267)

Burada gürültü edilmez, yüksek sesle konuşulmaz, gülünmezdi. Hatta matbaha gösterilen saygının bir ifadesi olarak, matbahın kapısının önünden geçilirken dahi selama durulurdu:

Matbah-ı cûdunda ider sîr-çeşm
Bendelerin ni'met-i Monlâ-yı Rûm (s.114)

2.2.4 Çile:

Farsça, kırk anlamına gelen *çihild*en türemiş bir kelimedir. Tasavvuf terimi olarak ise dervişlerin bir şeyh nezaretinde تنها ve ıssız bir yere çekilip kırk gün kırk gece az uyumak, az yemek, az içmek ve mümkün merteye sürekli ibadetle meşgul olmak yoluyla yaptıkları bir nefis terbiyesi yöntemidir. (Uludağ, 2005; 96) Eskiden hemen hemen her tekkede, bu iş için bir veya birkaç hücre bulunurdu. Mevlevî tekkelerinde bu çilenin ilki matbahta çıkarıldığı için Şeref Hanım aşağıdaki beyitte bu duruma işaret etmiştir:

Çıkardır matbahında çillesin şevk u kerâmetle
Cihâna velvele-endâzdır bu şân u şöhretle (s.267)

2.2.4 Fakr:

Kelime anlamı fakirlik, yoksulluk olan *fakr*, tasavvufî literatürde sâlikin hiçbir şeye sahip olmadığına, her şeyin gerçek sahibinin yalnızca Cenâb-ı Allah olduğunun şuurunda olmasıdır. Bir başka ifadeyle sâlikin kendisini daima Cenâb-ı Allah'a muhtaç bilmesi, Allah Teâlâ'nın ise hiçbir şeye ihtiyacı olmadığını kavramasıdır. (Uludağ, 2005; 131) Fakirlerin en belirgin özelliği şudur: Onlar yoklukta feryat etmez, sızlanmaz, sükûnetlerini korurlar, ellerine bir şey geçince de, onu başkasına verirler, başkalarını kendi nefislerine tercih ederler. Mevlevîlikte de fakr ve kanaat sahibi olmak oldukça önemlidir. Onların omuzlarındaki yegâne süs giydikleri hırkadan ibarettir:

Zîver-i dûşî kanâ'at hırkasıdır mutlakâ
Fakr-ı hâlinden ibâretidir gürûh-ı Mevlevî (s.116)

2.2.4 Mûsiki:

Mevlevîlikte mûsiki önemli bir yere sahiptir. Bunu bilen şair, mûsikide ve şiirde Mevlevî dervişlerinden daha iyisinin olmadığını söylemiş ve onları cennet bağının bülbülüne benzetmiştir:

Mûsikî fenninde şî'r 'ilminde yok akrânları
'Andelîb-i bâğ-ı cennettir gürûh-ı Mevlevî (s.116)

2.2.5 Ney:

Farsça, kamış anlamına gelen *nây* kelimesi daha sonra *neye* dönüşmüştür. Ney, tek parça, dokuz boğumlu bir kamışın içi boşaltılıp üzerine yedi adet delik açılması suretiyle yapılan bir musiki aletidir. Neyin icadıyla ilgili olarak, Hz. Peygamber (sav)'in ilâhî bir sırrı Hz. Ali'ye söyledikten sonra Hz. Ali'nin bu sırrın manevî ağırlığına dayanamayıp onu susuz bir kuyuya bağırıldığı ve daha sonra bu kuyudan çıkan kamışlardan her rüzgâr estiğinde bu sırrın etrafa yayıldığı yolunda bir menkıbe anlatılır. Şeref Hanım aşağıdaki beyitlerde bu olaya telmihte bulunmuştur:

Çün nây tolup sînem esrâr-ı İlâhiyle
Kârım heme feryâd it yâ Hazret-i Mevlânâ (s.113)

Nâydan her dem olurlar vâkıf-ı esrâr-ı Hak
Genc-i 'irfân u fazîletdir gürûh-ı Mevlevî (s.115)

Cemî'-i sâlikâna feyz-i mebzûl eylemiş tefrîk
İderler nâydan sırr-ı İlâhî her nefes tahkik (s.267)

Ney eskiden beri Türk musikisinin ve özellikle tekke musikisinin vazgeçilmez sazı olmuştur. Hz. Mevlânâ'nın Mesnevî'ye *Dinle neyden...* diye başlamış olması ve ilk on sekiz beytin neye ayrılması Mevlevî tarikatında neye farklı bir yer kazandırmıştır. Bu yüzden şair neyin hakikat kulağıyla dinlenmesi gerektiğine inanır:

Gûş-ı hakikat ile diñle ider
Nağme-i ney midhat-i Monlâ-yı Rûm (s.114)

Tasavvufî literatürde ney esas vatanı olan ruhlar âleminde ayrılarak bu dünyaya gelen insan ruhunu temsil etmektedir. Hatta ney, mürşid-i kâmindir.(Uludağ, 2005: 277) Şeref Hanım, başının sevdalı olması, gönlünün gamlı olması, göğsününse dağlı olması sebebiyle neyle kendisini bir tutmaktadır:

Başda sevdâ dilde gam sîneyse pür-dâğ-ı elem
Ser-te-ser hikmet-nümâ bir nây bir ben bir gönül (s.370)

2.2.6 Kudüm:

Tekke musikisi enstrümanlarından birisi de kudümdür. Gövdesi bakır veya pirinçten yapılmış olup, yan yana iki tanesi birden kullanılır. Mevlevîler arasında yaygındır. Şeref Hanım kudümün sıradan bir enstrüman olmadığını, eğer dikkatle dinlenirse lisan-ı hâl ile Mevlevî dervişlerinin vasıflarını dile getirdiğini söyler:

İstimâ' eyle kudümü dir lisân-ı hâl ile
Mecma'-ı keşf ü kerâmetdir gürûh-ı Mevlevî (s.116)

2.2.7 Semâ'hâne:

Semâ'hâne, Mevlevî dergâhlarında semâ' âyininin icra edildiği mekâna verilen isimdir. Ancak Hz. Mevlânâ'nın hayattayken çarşıda, pazarda, yolda kısacası aşka geldiği her yerde semâ' ettiği bilinmektedir. Buradan hareketle Şeref Hanım, Mevlevîler için her yerin bir semâ'hâne olduğunu, dönenlerin de vuslat fikriyle hareket ettiklerini dile getirmiştir:

Fikr-i vaslîla hayâlîndir efendim her gâh

Hep semâ'-hâne-i hâtırda dönenler billâh (s.412)

2.2.8 Semâ':

Arapça, dinleme, işitme, kulak verme anlamına gelen semâ' tasavvufî manada raks etme, devrân etme, dinlenen dinî musikinin tesiriyle coşup dönme demektir. Dinleyene, söyleyene, maksada ve güfteye göre semâ'ın birçok çeşidi vardır. Genel anlamıyla semâ', Hak'tan gelen ve insanları Hakk'a çağıran bir mesajdır. Onu iyi niyetle dinleyen, hedefine ulaşır. (Uludağ, 2005; 312) İlk zamanlar, dinlenen gazelin etkisiyle, bir kurala bağlı olmaksızın kalkıp dönülmesi söz konusu iken, sonradan Mevlevîlerdeki gibi şekli bazı kaidelerle düzen altına alınmıştır. Mevlevî dervişleri semâ' ederken ellerinin birini yukarıya diğerini aşağıya doğru açarlar. Şeref Hanım bu durumu uçmaya niyetlenen insana benzetiyor:

Bâl u per açmaktan iderken semâ'

Uçmak imiş niyyet-i Monlâ-yı Rûm (s.114)

Sanma bîhûde semâ' eyler açup bâl ü perîn

Uçmağa ferdâ işâretidir gürûh-ı Mevlevî (s.116)

Ayrıca bir dervişin semâ' ederken gözlerinin kapalı olması onun âlemi görmemesi anlamına gelmediğini, Cenâb-ı Hakk'ın yaratışındaki sanatı döne döne seyrettiğini ifade eder:

Semâ' eyler iken sanma gözünden 'âlemi pinhân

İder sun'-ı Cenâb-ı Hâlıkı döne döne seyrân (s.268)

2.2.9 Devr-i Veleddî:

Devir ya da devr-i veledî bir Mevlevî tabiridir. Şeyh başta olmak üzere semâ'a katılan derviş ve dedelerin semâ'haneyi üç defa dolaşmalarına devr-i veledî denir. (Uludağ, 2005: 106) Rivayete göre devr-i veledî, Hz. Mevlânâ'nın babasının hacda yaptığı tavaftan iktibas olunmuştur. Bu devirle ortaya konan manayı Şeref Hanım aşağıdaki beyitlerde dile getirir:

Zerreden nâ-çizdir zâhirde batında velî

Maşrık-ı şems-i velâyetdir gürûh-ı Mevlevî

Devrde Sultân Veled imâ ider bu nükteyi

Bend-i zencîr-i itâ'atdır gürûh-ı Mevlevî (s.115)

2.2.10 Sikke/Külâh:

Sözlükte vurmak, basınç uygulamak anlamına gelen *sekk* kökünden türetilen sikkeye, imalinde kullanılan keçenin pres kalıpta dövülerek yapılmasından dolayı bu isim verilmiştir. İki parçadan oluşan sikke, Mevlevî geleneğinde Kur'an-ı Kerim'de geçen *her şeyden yaratılan çiftleri* (Zariyât, 51/49) ve *nûrun alâ nûru* (Nûr, 24/35) temsil etmektedir. (Bozkurt, 2009; 37/185) Tennûrelerini kefen, hırkalarını mezar olarak gören Mevlevîler için külâh da mezar taşı olarak kabul edilmektedir. Yani mâsivâdan kurtuluşun, bu anlamda dünyayı terkin bir sembolü olarak görülmektedir. (Çıpan, 2002; 176) Şeref Hanım aşağıdaki beytinde bu sikkeyi giyenlerin saf bir altın kadar kıymetli olacağını belirtmiştir:

Sikkesin ur bâşe zer-i hâlis ol

Altun ider dikkat-i Monlâ-yı Rûm (s.114)

Ayrıca diğer Mevlevî kıyafetleri olan tennûre ve destegül ile birlikte sikkenin Mevlevî dervişlerini diğer sâlikândan ayıran en güzel nişane olduğunu söyler:

Sikke vü deste-gül ü tennûreye bak gayriden

Fark için a'lâ kıyâfetdir gürûh-ı Mevlevî (s.116)

Aşağıdaki beyitte ise Cenâb-ı Hakk'ın Mevlevî sikkesine ayrı bir feyiz bahsettiğini, bundan dolayı onu giyenlerin İskender-meşrep olacağını vurgular:

*Giyen elbette olur rind-i Sikender-meşreb
Virdi bir feyz-i Hüddâ sikke-i Mevlânâyâ (s.418)*

Zira sikke giyen kişinin yani Hz. Mevlânâ'nın dervişinin fakir de olsa padişaha minnet etmeyecektir:
*İder mi bir fakîri pâdişâha minnet 'âlemde
İdüp ser-dâde bulmuş sikkesiyle devlet 'âlemde (s.268)*

Mevlevî tarikatında sikke giyme üç mertebede gerçekleşir. Bunlardan ilk mertebe, sikke-i teberrük ve emanettir. Bu sikke tarikata girmek isteyenlere giydirilir. İkinci mertebe sikke-i iradettir. Bu da hizmetini tamamlamış olan dervişlere giydirilir ve derviş onu giydikten sonra bir daha ölüncüye kadar başından çıkaramaz. Üçüncü mertebe ise sülûkünü tamamlamış ve hilafet dercesine yükselmiş olanların giydiği sikke-i hizmettir. Bütün bunlar sikkenin Mevlevî tarikatının vazgeçilmezi olduğunu göstermektedir. (Bozkurt, 2009; 37/185) Şeref Hanım da bu önemi dile getirmiştir:

*Zîver-i 'arş-ı tarîkatdır küllâh-ı Mevlevî
Meş'al-i râh-ı meveddetdir küllâh-ı Mevlevî
Câmi'-i esrâr-ı hikmetdir küllâh-ı Mevlevî
Melce-i ehl-i mahabbetdir küllâh-ı Mevlevî
Sakf-ı bünyân-ı hakîkatdır küllâh-ı Mevlevî (s.254)*

*Mâ-melek cümle hebâ sikke-i Mevlânâyâ
Cân u ser dahi fedâ sikke-i Mevlânâyâ (s.418)*

2.2.11 Tennûre:

Arapça, tandır, fırın, ocak anlamlarına gelen *tennûr* kelimesinden gelen tennûre burada giyilen önlüğün adıdır. Tasavvufî istilahta ise Mevlevî dervişlerinin giydikleri, kolsuz, yakasız, yırtmaçlı, beli kırmalı uzun ve geniş elbisenin adıdır. Hizmet ve semâ' tennûresi olmak üzere iki tür tennûre vardır. Hizmet tennûresini mutfakta görevli olan dervişler giyerken semâ' tennûresi âyin-i şerif esnasında giyilir. (Uludağ, 2005: 352) Şeref Hanım hırka ve tennûrenin Hz. Mevlânâ'ya ait hikmet dolu kıyafetler olduğunu, bu kıyafetlere sıkıca sarılmak gerektiğini söyler:

*Pekce sarıl hırka vü tennûredir
Hil'at-ı pür-hikmet-i Monlâ-yı Rûm (s.114)*

*Sikke vü deste-gül ü tennûreye bak gayriden
Fark için a'lâ kıyâfetdir gürûh-ı Mevlevî (s.116)*

Başka bir beyitte ise âlemde insana süs olarak destegül ve tennûreden oluşan Mevlevî kıyafetinin yeteğini belirtir:

*Aña deste-gül ü tennûre besdir zînet 'âlemde
Dürûğum var mı zâhid sen de eyle dikkat 'âlemde (s.268)*

2.2.12 Hırka:

Arapça bir kelime olan hırka, yamalı elbise anlamına gelmektedir. Tasavvuf literatüründe ise dervişlerin toplu zikir yaptıkları esnada giydikleri yelege verilen isimdir. Bir mürit adayı belli bir deneme ve hazırlık döneminden sonra tarikata ehil ve şeyhe layık görülürse ona tekkede yapılan bir törenle hırka giydirilir. Hırka giyen talip artık bundan böyle şeyhin müridi, tarikat mensubu ve diğer müritlerin kardeşidir. Tarikatın kural ve ilkelerine uymak, kendisine verilen görevleri seve seve yerine getirmek zorundadır. Hırka giymek mürit adayını şeyhin kabul ettiğinin, dolayısıyla Hakk'ın da kendisini kabul ettiğinin simgesidir. (Uludağ, 2005; 166-267)

Şeref Hanım'a göre hırkanın değeri, Hz. Mevlânâ'nın hikmet dolu kıyafeti olmasından kaynaklanır:

*Pekce sarıl hırka vü tennûredir
Hil'at-ı pür-hikmet-i Monlâ-yı Rûm (s.114)*

2.2.13 Destegül:

Mevlevî dervişlerin tennûrenin üzerine giydikleri yakasız, göğsü açık, kolları dar ve bileklere kadar olan beli kısa gömleğe verilen isimdir. (Uludağ, 2005; 104) Tennûre ile birlikte zikredilen destegül,

Mevlevîler için sembolik değeri olan bir kıyafettir. Bu kıyafet Mevlevîler için hem bir süs hem de onları diğer sâlikândan ayıran bir âlemettir:

Sikke vü deste-gül ü tennûreye bak gayriden
Fark için a'lâ kıyâfettir güürûh-ı Mevlevî (s.116)

Aña deste-gül ü tennûre besdir zînet 'âlemde
Dürûğum var mı zâhid sen de eyle dikkat 'âlemde (s.268)

2.3 Şeref Hanım Divanı'nda Mesnevî-i Şerîf ile İlgili Unsurlar

2.3.3 Mesnevî:

Mesnevî-i Şerîf Hz. Mevlânâ'nın en önemli ve en meşhur eseridir. O'nun tasavvuf anlayışını içermesi yanında İslam kültürünün de en önemli eserlerinden birini oluşturmaktadır. Altı cilt ve yaklaşık 26 bin beyitten oluşan bu eser yazıldığı dönemden günümüze çok sayıda insan üzerinde etki uyandırmıştır. Bu anlamda Abdurrahmân-ı Câmî'nin Hz. Mevlânâ için söylediği *Peygamber değil fakat kitabı vardır.* sözü Mesnevî'nin insanı ve toplumu dönüştürücü etkisine işaret etmektedir. (Ceyhan, 2004; 29/326) Şeref Hanım Hz. Mevlânâ'nın irfan ve kemâline en güzel delilin Mesnevî olduğunu söyler:

Var mıdır 'irfân u kemâline söz
Mesnevîdir hüccet-i Monlâ-yı Rûm (s.114)

Şeref Hanım başka şiirlerde de aynı şekilde Hz. Mevlânâ için övgü dolu nitelendirmelerde bulunmuş ve Mesnevî'yi bu söylediklerini ispat etmede delil olarak sunmuştur. Bilindiği gibi Mesnevî, Mevlânâ tarafından söylenip, halifesi Hüsâmeddin Çelebi tarafından yazılan, Farsça olan, gayet hacimli bir eserdir. Hatta içinde her türlü konunun yer aldığı; *Kur'an'ın tefsiri* ve *Allah âşıklarının kitabı* olarak nitelendirildiği bilinmektedir. (Şimşekler, 2002; 49) Mesnevî'de tefsir, hadis, fıkıh, kelam, tasavvuf, tarih, tıp gibi ilimlere ait konular, zamanın örf ve âdetlerine dair bilgi ve birçok hikâye yer almaktadır. (Yeniterzi, 2011: 36) Buradan hareketle şair, kendisinin Hz. Mevlânâ'nın yüceliğine ezelden beri şahit olduğunu, zaten Mesnevî gibi büyük bir eserin de bunun için yeterli olduğunu ifade eder:

Delil ister mi varken Mesnevî gibi bir âsârı
Egerci tâ dem-i kâlû belâ ben itdim ikrârı (s.267)

Hz. Mevlânâ, Mesnevî'yi sadece şiir söylemek amacıyla telif etmemiştir; zira ona göre şiir düşüncelerini anlatmak için bir aletten öteye geçmez. O şiiri manayı tasvir eden bir sûret olarak görür; ancak sûretsiz mananın zuhur edemeyeceğini de vurgular. Hz. Mevlânâ'ya göre Mesnevî'nin asıl amacı manayı muhatabına ulaştırmaktır. (Ceyhan, 2004: 29/327) Şeref Hanım, dile getirilen bu amaca vasil olmuş olmalı ki kendisinin de bu eser sayesinde ilâhî aşka âşinâ olduğunu söyler:

Oldı Mevlânânın âsâr-ı kemâliyle Şeref
Râz-ı 'aşka âşinâ bir nây bir ben bir gönül (s.371)

SONUÇ

Yapılan bu çalışmayla öncelikle klasik Türk edebiyatının yetiştirdiği hanım şairlerin ne kadar ihmal edildiği fark edilmiştir. Çünkü Şeref Hanım'ın hayatını araştırırken kaynaklarda yer alan bilgilerin ne kadar sınırlı olduğu, mevcut bilgilerin de birbirinin benzeri olduğu görülmüştür.

Şeref Hanım'ın şiirleriyle ilgili yapılan çalışmada ise onun Hz. Mevlâna ile ilgili birçok şiir kaleme aldığı ayrıca Divan'ın bütününde Mevlevî kültürünün etkisi tespit edilmiştir. Şeref Hanım, farklı nazım şekillerinden oluşan 12 şiirinde doğrudan bu konuları işlemiş; bunun dışında onlarca beyitte de yine bu konulara değinmiştir. Bu şiirleri incelendiğinde, onun Hz. Mevlânâ ve Mevlevîlere çok büyük sevgi ve muhabbet beslediği; Mevlevî olmasının da bunda etkili olduğu görülmektedir.

Şeref Hanım şiirlerinde sadece Hz. Mevlânâ ve Mesnevî-i Şerîf'ten değil, Mevlevîliğe ait pek çok unsurdan ve Mevlevîlerin kendisinden de bahsetmiş; onları övmüştür. O, Mevlevîlerin faziletlerini, özelliklerini ve kabiliyetlerini sıralamış; bunu yaparken de onları övgü dolu sözlerle nitelendirmiştir. Bilhassa Mevlevîlerin, mûsiki ve şiirdeki üstünlüklerini, ney ve kudümün onlar için ne ifade ettiğini, kıyafetlerinin özelliklerini, semâ' etmedeki amaçlarını vurgulamış; Mevlevîlik tarikatının sistemi içerisinde önemli bir basamak olan çileye soyunmanın önemi üzerinde durmuştur. Bütün bunların neticesinde bu güzide topluluk içerisinde yer almanın kendisi için büyük bir mutluluk vesilesi olduğunu ifade etmiştir.

KAYNAKÇA

ALTUNBAŞ, Kurtuluş (1985). "Şeref Hanım ve Divan Edebiyatı'ndaki Yeri", *Milli Kültür Dergisi*, S. 50, Ankara.

- ARSLAN, Mehmet (2002). *Şeref Hanım Divanı*, İstanbul: Kitabevi.
- BANARLI, Nihat Sâmî (1971). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara: MEB.
- BOZKURT, Nebî (2009). "Sikke", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, C. 37, s. 185-186.
- Bursalı Mehmet Tahir (1333). *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul: Matbaa-i Amire.
- Büyük Türk Klasikleri Ansiklopedisi (1988). İstanbul: Ötüken-Söğüt Yayınları.
- CEYHAN, Semih (2004). "Mesnevî", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, C. 29, s. 325-334.
- CEYHAN, Semih (2010). "Şems-i Tebrîzî", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, C. 38, s. 511-516.
- ÇİPAN, Mustafa (2002). "Mevlevilik Terimleri", *Konya'dan Dünyaya Mevlâna ve Mevlevilik*, s. 165, Konya: Karatay Belediyesi Yayınları.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (1970). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara: Doğu Matbaası.
- ERGÜN, Sadettin Nüzhet (1931). *Tanzimat'a Kadar Türk Edebiyatı Tarihi ve Numûneleri*, İstanbul.
- ERTEK, Hamdi Nazım (1941). *Şair Şeref Hanım*, İstanbul: Rıza Koşkun Matbaası.
- GİBB, E.J. Wilkinson (1999). *Osmanlı Şiir Tarihi*, Ankara: Akçağ.
- GÖÇGÜN, Önder (1991). "Bir Mevlevî Şairi: Şeref Hanım", *Türk Edebiyatı Araştırmaları*, Konya.
- GÖVSA, İbrahim Alâettin (1951). "Şeref Hanım", *Türk Meşhurları Ansiklopedisi*, İstanbul: Yedigün Neşriyatı.
- H. Mehmet Zihni (1982). *Meşahirü'n-Nisâ*, İstanbul: Şamil Yayınevi.
- HİDAYETOĞLU, A. Selâhaddin(?), *H. Mevlâna Muhammed Celâleddîn-i Rûmî Hayatı ve Şahsiyeti*, Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.
- İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal(1970). *Son Asır Türk Şairleri*, Ankara: MEB.
- KARA, Mustafa (1999). *Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KARAİSMAİLOĞLU, Adnan (2002). "Hz. Mevlânâ'nın Lâkablari", *Konya'dan Dünyaya Mevlâna ve Mevlevilik*, s. 23, Konya: Karatay Belediyesi Yayınları.
- KARAMAN, Hayrettin ve diğ. (2008). *Kur'an-ı Kerim Açıklamalı Meali*, Ankara: TDV Yayınları.
- MARDİN, Yusuf (1994). *Şair Şeref Hanım*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Mehmet Süreyya (1986). *Sicill-i Osmani*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- ÖNGÖREN, Reşat (2004). "Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî", *TDV İslam Ansiklopedisi*, Ankara, C. 29, s. 441-448.
- ŞİMŞEKLER, Nuri (2002). "Mevlânânın Eserleri ve Eserlerinden Seçmeler", *Konya'dan Dünyaya Mevlânâ ve Mevlevilik*, s. 49, Konya: Karatay Belediyesi Yayınları.
- TUMAN, Mehmet Nâil (2001). *Tuhfe-i Nâili*, Ankara: Bizim Büro.
- ULUDAĞ, Süleyman (2005). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Kbalcı.
- UYGUN, Mehmet Nuri (2007). "Ney", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, C. 33, s. 68-69.
- URAZ, Murat (1941). *Resimli Kadın Şâir ve Muharrirlerimiz*, İstanbul: Numune Matbaası.
- ÜNVER, İsmail(1981). "Şeref Hanım", *Türk Ansiklopedisi*, Ankara: MEB.
- YENİTERZİ, Emine (2011). *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlânâ*, Ankara: TDV Yayınları.
- YILMAZ, Ahmet (2000). "Son Divan Şâirlerimizden Şeref Hanım ve Münâcâtları", *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.10, Konya.
- YILMAZ, Hasan Kamil (1994). *Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, İstanbul: Ensar Neşriyat.